

INSERTIUNI:

se plătesc cu prețuri foarte reduse.

Manuscrisurile sunt a se adresa redacției și acelea nu se înapoiază.

Epistole nefrancate nu se primesc.

ABONAMENT:

Pe an 6 col. pe 1/2 an 3 cor.

Pentru plugari—țărani pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe an 16 franci.

Un număr costă 12 bani

ACTIVITĂȚEA

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

Românii și Concertul Dima — Popoviciu.

Viața Orăștiei e ca în toate orașele mici de provincie, o viață liniștită și plată. Zilele se înșiră tăcute una după alta, fără să lase impresii adânci în memoria societății. Chiar sărbătorile vin și trec fără mult alai și desfătare, și dacă nu ar străbate de prin centrele mari de veselie și belșug, în atmosfera existenței noastre uniforme vr'o manifestație mai palpantă și mai înălțătoare, ar adormi totul în văgășa cotidiană...

Anunțul concertului Mdm. Dima și Popoviciu a despiciat monotonia ce apăsa pe sufletele tuturor. Ca un clopot iubitor de nuntă, a prevestit dimpreună cu praznicul Sf. Paști un mândru și candid festival care poartă nimbul unei desăvârșiri artistice neîntrecute. Mdm. Dima cu ultimul lustru a conservatorului din Lipsca, Popoviciu cu reputația largă dela Constanța până la Hamburg, doi înșafiri ce constituie fiecare câte o parcelă din fala națională.

Pentru Ardealul nostru năcăjit și îndosit, arta cântecului e un noroc dublu, ea aduce distracție și variațiune în viața privată; pe deoparte, pe de altă parte contribuie la elevarea sentimentului colectivismului românesc. Românii trec în cei din urmă ani prin o grea crasă socială, luptele materiale i-a cuprins cu totul, i-a desăgărat în obiceiuri și aspirațiuni, și ce e mai grav, a divizat toată societatea în gaște și cărdășii, cari duc ostilitățile și spiritul de coterie până în poala pacinică a familiei. Idealul comun cum îl avea

generația din patru-zeci-și-opt, sa demolat, azi are fiecare fracțiune idolul ei, țințele mari de înainte s'au spart în scopuri mici, altruismul s'a transformat în egoism, iubirea deapropelului într'o ură materială militantă, sinceritatea în fățărnicie, un spirit descompunător de discordie s'a vîrît ca o otravă lentă în organismul nostru social ce roade și sapă neîncetat la concordia și sobritatea noastră.

Ce a dărâmat politica din recentii ani nefericiți, ce a inficiat abuzul presei decadente, ce a turburat înclinarea noastră spre calomnie nu mai poate nimeni să repareze, pe ranele aceste deschise va mai putea cel mult artistul, desinteresat de toată suma de defăimări și atacuri zilnice, să mai picure balsam, împăcare și uitare. În acest sens concertul Mdm. Dima și Dl Popoviciu a fost o binefacere, o eliberare, o înviere. Tot publicul orăștienesc lam văzut după absența unui lung interval de vreme iarăși într'o singură sală, elementele cele mai contrare s'au apropiat pe un moment unele de altele, divergențe de vederi, antipatii îndârjite, înjerințe cronice, toate aceste încolțiri maladine pe plasma tinerei noastre societăți păreau dispărute și înlocuite prin o fidelă și generală sociabilitate.

Rolul artei, în societatea contemporană devine tot mai vădit, el începe să se impue și la noi ca o necesitate socială și educativă. Pentru creșterea în casa părintească și pe băncile școlii vor fi în viitor teatrele și concertele și toate celelalte înșcenări pe terenul artistic, un factor pedagogic indispensabil și integral.

Noi admirăm curajul inițial al simpaticei Mdm. Dima și încântați de presta-

țiunile vistuosității Dnei, îi pronunțăm frapați omajile noastre. Ce privește companionul greabil și măestru, așteptăm ca Dl Popoviciu unul dintre cei mai buni cunoscători a marelui Richard Wagner să încerce să ne popularizeze tot mai mult în societatea burgheză pe genialul Teuton. O influință wagneriană în muzica noastră va putea să exerciteze numai o prodigioasă îmbogățire. Noțiunile noastre musicale sunt sentimentale, primordiale, de multe-ori naive, dacă vom în-vêta să pricepem pe *»Lohengrin«*, *»Meistersinger non Nürnberg«*, *»Parsifal«* etc. vom trage un profit indiscutabil, un profit nu numai estetic, dar și moral și social.

Fără să ne încumetăm a face o critică științifică, *»sachlich«*, — vom încerca să notăm din abundență de senzațiuni și plăceri, impresiile cele mai eficace.

De Domnul Dima ca compositor, dirigent și acompaniator eminent, s'a vorbit și scris destul, vom încerca să schițăm în puține linii figura distinsă a Mdm. Dima. Ea e o apariție proaspătă pe scândurile publicității române. Ochii mari și negri, culoarea marmorie a feței, buzele agile, așează un plus de mișcare în fisionomia agreabilă, și ajutorează vocea care dispune asemenea de-o surprinzătoare bogăție de nuanțe și stihuri. Într'un cuvânt: bustul Mdm. Dima se profilează în fața publicului în cele mai avantajoase conturi, ear' vocea melodioasă care e deja acum în stare să ridice sufletele la o însuflețire agitată, promite pentru viitor a desvălii mai multe farmece și frumseți. Mdm. Dima e încă capabilă de o evoluție artistică și ne place să credem că în cea mai apropiată vreme va ajuge o

trubadură. sărbătorită a Românilor. Cu credința aceasta am plecat dela concert acasă.

Dl Popovici e cunoscut. Ar trebui să citez numai unele foiletoane din *»Münchner Neueste-Nachrichten«* ori din *»Berliner Tageblatt«* ca să arătăm până unde s'a întins limitele prestigiului său artistic. Ce ne pare rău, e, că nu am avut fericirea să vedem pe dl Popovici, nu numai ca cântăreț dramatic dar și ca actor. Talentul său de teatralist e strâns legat de natura vocii lui, una fără alta ne dă totdeauna pe Popovici de jumătate, dar' nici odată totalitatea sa subjugătoare. Dl Popovici are nevoie de acțiune și expresie dramatică, el nu e o statuă ori un automat, și dacă succesul Dui nu s'a diminuat prin nefavorabilele împrejurări, atunci trebuie să mulțumim d-nei Dima care a constituit ca artistă o parte complectantă și variabilă la personalitatea dlui Popovici.

Mdm. Dima și dl Popovici sunt două contraste armonice, cari pot lăolaltă să îndeletnicească și să mulțumească pe cel mai capricios și preten-siv public.

Aruncăm o mână de trandafiri pe calea părechei artistice și li dorim un succes radios pe drumurile mai departe, ear' în călindarul nostru local vom nota din nou o zi de sărbătoare când Mdm. Dima și Dl Popoviciu ne vor ferici cu sosirea lor. Până atunci să se prelungească lanțul triumfurilor și se încunjure Ardealul întreg, ear' nouă ne va suna încă până atunci cântecul mângăetor la ureche:

„Mugur mugur, mugurel,
Ea'n fă-te mai măricel,
Vino dalbă primăvară
Și ne adă bine'n țară
Mugur, mugurel“.

FOIȘOARA

Cântecul studenților.

I.

Cântăm libertatea și numele sfânt
Al țării străvechi ș'al acestui pământ
Iubirea de neam ce d'apururi fost'a
O pavază'n luptă o pavază'n luptă
Și pace adăpost cântăm cântăm
Cântăm-i supremu-i cânt supremu-i cânt.

II.

Cu vesele glasuri de tinere firi
Cuprinși d'amintirea străbună măririi
Spre soare n'e gândul și mergem spre el
Lumina n'e țința lumina n'e țința
Și binele țel trăească trăească
Trăească ne țara și neamul.

III.

Cu dreapta înălțată spre tatăl de sus
Jurat'am pe tot ce strămoșii ne-au spus
Unire'ntrre frați și pe Domn să-l iubim
Și altarul de jertfal națiunii să fim
Și sufletul neamului nostru.

IV.

Ear' dacă protivnicii numelui tău
Cu oști de-ar veni ca să-ți facă vr'un rău
Ridică-te mândră și nu te'ngrijia
Căci inima noastră e inima ta
Te'ncrede în fiii tăi o l mamă.

V.

Ear' dacă ar perî de pe'ntrégul pământ
Iubirea de neam și-al credinței avânt
Azilul lor vecinic găsindu-l în noi
Mai tari și mai trainici lumii.

Coșbuc

PE MARE DUPĂ GUY DE MAUPASSANT.

(Urmare și fine.)

Se părea, că înebunise. Il desbrăcără repede de haine și îngroziți văzură cu toții în locul brațului numai o bucată de carne, ruptă, strivită, din care curgea sângele, ca și când l'ar fi scos cu pompa.

În momentul acela își privi Javel brațul cu o expresiune, pe care n'aș putea-o nici odată descrie și dând din cap zise cu ochii plini cu lacrimi:

— L'am perdu... s'a dus pentru totdeauna l...

Când însă sângele făcu un adevărat lac pe coperta șalupei, striga un marinar:

— Dar' îi curge tot sângele! Trebuie să-i legăm rănile!

Marinarii aduseră o sfoară groasă, ordinară, căci altceva nu aveau, legară și strânsă cu toate puterile lor rănile și inodară sfoara. Curgerea de sânge se micșoră și după câtă-va vreme înceta cu totul.

Javel se ridica. Era îngrozitor să vezi, cum îi atârna brațul. Își apuca cu celalalt braț brațul mutilat, îl ridică, îl pipăi, îl întoarse. Totul era rupt, strivit, sângerat; nu se mai cunoștea dacă brațul acela a avut și oase sau nu. Și numai o bucată mică de carne și câte-va artere mai țineau carnea aceea strivită de corp.

Nenorocitul se uita trist împrejur și după câte-va minute se așeza în colțul șalupei, pe o pânză îndoită. Camarazii lui îl ajutară să-și lege rănile.

— Mai bine ar fi să intri în cabină, îi zise fratele său. Pe bord nu te poți liniști

El se duse, dar' câte-va minute în urmă veni înapoi. Nu putea sta singur în durerea aceea cumplită. Și voia să fie la aer. Se așeză din nou pe pânza îndoită și-și scaldă în apă brațul strivit.

Pescuirea fu norocoasă. Plasa fu trasă

afară și marii pești și raci de mare scoși din apă, se sbăteau cu moartea pe bord, înaintea lui.

Când ancora se ridica și șalupa lua drumul în spre Boulogne, isbucni un vânt și mai puternic și șalupa iarăși fu aruncată în toate părțile.

Era noapte. Vjelia, furia vântului, continuă până dimineața. Atunci cei din șalupa observară, că sunt aproape de țărmul englez. Vântul se mai micșoră și marinarii iarăși încercară să vâslească înapoi, în spre Franța.

Cătră seară nenorocitul Javel arătă camarazilor lui petele mari, negre și umflăturile ce se iviră pe carnea strivită a brațului lui.

Marinarii își deteră părerile:

— Asta e buba neagră, zise unul.

— Trebuie să pui apă sărată pe răni, zise altul.

Sfatul lui fu primit. Se aduse apă sărată și se turnă pe răni. Javel deveni palid ca un mort, scrâșni din dinți, se întoarse în neștire și totuși, în durerile acelea îngrozitoare avu tăria de a nu scoate nici cel mai mic gement.

După câtă-va vremea ruga pe fratele său să-i dea cuțitul.

Lipuri din rătăciții neamului nostru.

Budapesta, 3 Aprilie n. 1904.

Onorată Redacțiune!

Fiind vorba numai în Aprilie de persoane, în faptă însă de *tipuri* și *principii* generale, pardonati-mi dacă voi fi cam lung la vorbă. În numerii mai recentii ai foilor noastre am cetit printre noutăți și știrea aceea, că pe deputatul hipeșovinist Szederkényi cu ocasiunea petrecerii sale în Cluj l'a fost felicitat o deputație studențească de 10 inși, între care și »Românii« *Anderkó, Prodan și Nyistor*; i-au gratulat pentru »ținuta sa bărbătească pe lângă apărarea limbei naționale« și în genere pentru lupta care a purtat-o susnumitul deputat în jurul »pretensiunilor naționale« în parlamentul maghiar! Din aceasta nobilă triadă mi-s'a oprit atențiunea la numele lui »Nyistor« care de altcum este »Albert«, și care s'a făcut deja celebru înaintea studențimei românești printr'o scrisoare a sa adresată dlui Sebastian Stanca, presidentului actual al Societății »Petru Maior«, și publicată în nrul 45 din 22 Nov. a. tr. al »Poporului Român« din Bpesta. Ca să-și facă și on. cetitori ai noștri oareși-care idee despre calitățile intelectuale ale acestei figuri triste îngrășate cu stipendiu românesc, reproduc aici epistola din chestie din doscă în doscă cu toate mirozeniile ei (spre orientare permit că, prin aceasta epistolă cere a i-se trimitte la Cluj rezoluțiunea de stipendiu, rătăcită nu știu cum pe la societatea »P. M.«): »La Präsidentului a lui Cercul „Petru Major“ en Budapesta. Jö ma rog pa Präsidentului, se făce bine și tremetye scrisorile mele de stipendiu, aici la Kluzs, tyertü ala 45 fillér tremet actüs. Jö recomanda si remu! cu colegiatu Adalbert Nyistor Kluzs«.

Suntem mulți, — durere — foarte mulți, cari n'am studiat o zi în școală românească; dar' să-și fi fost crescut nu între Unguri, ci în mijlocul exchimoșilor sau hotentaților, și zău, ca bursierul unui fond românesc totuși mi-ar sări sângele în obraz, dacă ar trebui să mă presint înaintea presidentului unei societăți românești în o astfel de haină meschină.

Și autorul acestui trist atestat de paupertate spirituală a mâncat ani de-a rândul sute de florini dela Ven. Consistor din Blaj! Drept pupază pe colac, vine acum să feliciteze pe un șef — hulitor al neamului din a cărui grație își continuă studiile!

Nu mă demit a-i examina mai de aproape psihicul ținutei lui »Nyistor Albert«, ficiorul unui senator român, mi-se pare din Baia-sprie. Densul ca »Nyistor Albert« are deplină libertate a procede întru toate după cum îi dictează bunul seu plac. Pună-se măcar în creștet, nimeni nu-i are grija. Dacă însă nu ne pasă de ținuta lui »Nyistor Albert«, stud. în drept și ficiorul senatorului din Baia-sprie, apoi cu atât mai virtos ne impoartă faptele lui »Adalbert Nyistor«, protegiatul Consistorului românesc, care în modul sus arătat își bate joc de limba românească, și care nu s'a sfiit să feliciteze alătura cu pintenații mosaico-arpadiani pe un Szederkényi Nándor! Jertfa, ce o aduce în cazul de față, — de sigur *bona fide*, — Ven. Consistor, nu e un beneficiu, ci e un adevărat păcat național, un act revoltător de umilire națională, o batjocură, o pălmuire strajnică a demnității naționale! Cunoaștem tineri talenți, cu sentimente incorupte românește, cu dor de muncă pentru propășirea neamului lor, în a căror inimi zvăpăiește curata iubire de limbă și cultură națională, și cari totuși sunt lipsiți de ori-ce ajutoare, să încovoie sub greutatea lipselor zilnice, și numai cât tânjesc sub doiumul necazelor mizeriei; ba între astel de împrejurări deplorabile nici studiile nu și-le pot urma regulat, căci tăria de voință, ori cât de puternică ar fi ea, adese-ori se frânge de stânca neînvingibilă a obstacolelor materiale. Da, aceștia luptă cu cele mai cumplite dificultăți pentru ajungerea idealului scop de a aduce zile mai bune, mai luminate obeditului nostru popor, câtă vreme indivizi d'alde »Nyistor Albert« scriu rizând la cuate după ratele de stipendiu românesc la Blaj și merg să feliciteze pe Szederkényi Nándor!.. O tempora, o mores!..

Domnilor Blăjeni! Permiteți-mi să Ve recomand cu tot respectul în binevoitoarea atențiune pe susnumitul »kucruc« stipendiat. În deplina convingere, că D-voastră prin împărțirea marini-

moaselor ajutoare nu urmăriți scopul de a crește renegați, sper, că pe viitor nu vă veți mai lăsa trași pe sfoară. Din parte-mi declar, că pe dl »Nyistor« numai din isprăvile sale publice îl cunosc, deci nu pot fi bănuir de invidie sau ură personală. Despre ortacii sei din deputație, »Prodan« și »Anderkó«, n'am date positive, dar' m'ași lua pe rămășag, că și aceștia tot din vre-o fundațiune românească își mănă pâinea de toate zilele.

Români buni! Elementele de tagma »Nyistor-Anderkó-Prodan« nu ajutoare, ci încunjurate trebuie de tot ce e românesc; e o sfântă datorință națională, că atari elemente să le stîrpim fără milă, din rădăcină, cu *ferul roșu*; să le expulsăm dintre noi, ca și cum să se separează cei infectați de ciumă și coleră, și să le stigmatizăm cu pecetea rușinei!

Renegații, cari deși conștii de gravitatea păcatului ce l'au săvârșit, nu mai arată semne de a se reîntoarce la calea cea dreaptă, ci persistă a-și juca rolul scârbos și immoral în loc de a-și turna cenușă pe capul păcătos și a striga »mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa«, acei renegați nu-i er-tat să fie nutriți din sărăcia noastră, în dauna noastră, nu, ci hula și ocară isbitoare a întregului neam românesc să cadă potop asupra capului lor!..

Omitron.

PENTRU ECONOMI.

Pentru ce schioapă caii? La noi se ved o mulțime de cai schiopătând. Pentru-ce? E greu de-a se spune cu siguranță. Caii schioapă din diferite motive, între care se pot numera și puțina grije ce avem când li inhămăm sau încălecăm, când li mănăm sau potcovim. Schioparea e asemenea uni boale.

Cu multă băgare de samă trebuie să fie cineva, când cumpără cai din târg sau obor, căci schioparea nu se cunoaște totdeauna. Trebuie să-i observăm bine în grajd, și dacă ține un picior prea mult la un loc, atunci să știm că calul e schiop; dacă-l scoatem afară, să observăm bine dacă sună pământul în aceeași formă sub picioarele lui, dacă sub vre-unul sunetul e mai slab, e semn că de cel picior schioapă.

Un mijloc contra sobolilor. Deși sobolii aduc un folos neprețuit câmpurilor și grădinilor noastre prin stîrpirea unor gândaci și a larvelor acelor, totuși prin scoaterea mușuroaielor deasupra pământului

cari mișcă, răscolesc și acoper une-ori legumele tinere din grădini, ear' prin scoaterea acelor prin fenețe, împedecă cositul regulat, ei devin stricăcioși. De aceea apoi economii caută fel și fel de mijloace, pentru a se scăpa de ei; implântă soc prin găurile lor, îi pândesc pe când scot mușuroiul și cu o sapă îi aruncă afară și îi omoară ș. a. În Germania sobolii se alungă punând gunoii de capre prin găurile lor, pe care sobolii neputându-l suferi, toți fug și părăsesc locul pe care au fost incuibați.

Mijloc de a feri pomii de brumă.

Grădinarii prevăzători, pentru a feri pomii de brumă, cultivă soiuri cari înfloresc primăvara mai târziu.

În colinele țării noastre, care mai toate sunt acoperite cu pomi, nu de rare-ori cade bruma chiar pe la 20 Aprilie, când toți pomii sunt înfloriți, nimicindu-i cu desevășire; odată cu nimicirea pomilor vine și lipsa de hrană între săteni, acolo unde ei se îndel-nicesc mai mult cu pomăritul (locuitorii munteni).

Dela desprimăvărarea timpurie, precum și dela căldurile din Martie, nu ne putem aștepta decât cu înflorirea pomilor și adese-ori cu o brumă puternică pe la jumătatea lui Aprilie, mai cu seamă în urma unei ploii.

Spre a putea scăpa de această brumă ar trebui să cultivăm numai pomii cari înfloresc târziu și numai pe înălțimea dealurilor, unde bruma nu face multe stricăciuni, lucru ce nu se poate face în toate localitățile și din diferite împrejurări.

Un mijloc foarte practic și care se poate aplica de ori-cine este următorul: să strângem din timpul ernei în grămezi așternutul de paie dela vite, rămășițele de nutreț, diferite toi, frunze, paie stricate ce nu le mănăncă vitele, precum și ori-ce corpuri cari produc fum mult și primăvara, în nopțile senine, când bănuim că are să cadă bruma peste pomii înfloriți — mai cu osebire după o ploaie —, împărțim în grămezi mici gunoaiile, dându-le foc printre pomi, după miezul-noptei ținând focul până la răsăritul soarelui (paiele și tot gunoiul trebuie să fie umede, spre a produce fum mult, a ținea mai mult și a nu se aprinde în flăcări) potrivit

— Ține-mi acum brațul în sus, drept în sus!

Fratele-său îi apuca brațul și plin de curiozitate, de mirare, îl ridică în sus.

Atunci nenorocitul începu să-și taie brațul. Tăia încet, cu răbdare, părând că nu simte nici o durere. Era o minune cum putea omul acela să aibă atâta răbdare! Și când își tăia cu totul brațul, suspină din greu și uitându-se lung la carnea tocată, ce-o avea înainte-i, zise:

— A trebuit să fac așa, altfel muream.

Apoi își ridică brațul de jos și se duse să-și spele în apă.

Noaptea era tot viforoasă și ajungerea la țerm era imposibilă.

Când se făcu iarăși ziua, își lua Javel brațul tăiat și-l examina cu atențiune. Chiar și ceilalți din șalupă luară brațul, îl întoarseră, îl mișcară, îl examinară.

Javel bértănu! zise:

— Trebuie să-ți arunci brațul peste bord! Doar nu vrei să-ți jii aici!

Dar' bietul Javel tinărul răspunse supărat:

— O nu, nu vreau. Brațul e al meu, al meu!

Îl luă și cum era așezat pe pânza pe care se odichnise mai înainte și-l puse pe genunchi uitându-se necontentit la el.

— O să se strice, o să putrezească, li zise fratele său,

— Atunci veni nefericitului o idee.

— Ca să-ți peștii tot proaspeți, își zise el, dacă rămâi mult pe apă, îi pui în butoaie și-i sări. Oare n'aș putea să-mi săr și eu brațul și să-l pun într'un butoiu?

Întreba pe ceilalți camarazi ce părere au despre ideea lui și toți îi deteră răspuns afirmativ.

Se goli deci un butoiu numai din ziua trecută umplut, tocmai pe fund puse brațul, îl săra bine și puse de-asupra iarăși peștii.

Unul din marinari făcu gluma:

— Doar n'o fi supus la vamă butoiul, de vor găsi brațul în el!

Toți riseră cu hohote, afară de cei doi frați.

Era mereu vijelie. Până în ziua următoare nici vorbă nu ara să ajungă la Boulogne.

Nenorocitul toată ziua și toată noaptea nu făcea altceva, decât să-și toarne mereu apă sărată pe rănile rămase, ceea-ce'l făcea, ca din cauza cumplitelor dureri, să se ridice din timp în timp și să se plimbe de-alungul șalupei.

Fratele-său, care ținea cărma, își întorcea din când în când privirile, se uita înapoi la el și da din cap. Îl plângea și-l admira totodată de puterea cu care rezista atâtor suferințe.

În sfârșit, după atâtea încunjururi, ză-

ră farul și peste câteva minute erau în port. Femeia și copiii nenorocitului rămăseră îngroziți de starea în care văzură pe acela, pe care'l așteptau cu nerăbdare de atâtea zile. Uu medic cerceta pe bolnav și declara, că nu e pericol de a-și perde viața. Banda-gea bine rănile și recomanda liniște deplină.

Javel însă nu putu fi liniștit, înainte de a-și avea brațul lângă el. Se întoarse deci repede în port, luă butoiul pe care îl însemnase cu o cruce, ca să-l recunoască și golidu-l, își luă brațul. Îl înfășură bine într'o batistă și plecă acasă.

La voința lui, spălăra cu toții brațul, îl curățiră de sânge și de bucățile de oase, cari rămăseră în el și apoi chemară un mäsar, căruia îi comandară un sicriu mic de lemn.

În ziua următoare familiile celor doi Javel și toți oamenii șalupei urmau brațul la cimitir. Cei doi frați mergeau unul lângă altul, în haine de doliu, în urma sicriului pe care'l ducea sub braț servitorul bisericii.

De-atunci Javel tinărul nu mai merse nici-odată pe mare. I-se dete o mică ocupație la port și mai târziu, când istorisea la câte-cineva grozava lui întâmplare, ofta din greu și muindu-și glasul zicea:

Dacă fratele meu ar fi lăsat să se taie

atunci plasa, astăzi ași fi avut încă brațul. Dar' el ținea prea mult la plasa lui!..

Brașov, Martie 1904.

Stelian.

Cântec țărănesc.

Frunză verde stof din baltă
N'am nici mamă, n'am nici tată
Pare-că s' făcut din peatră,
N'am nici frate, nici surori
Pare-că s' eșit din flori.

Felui-m'aș și n'am cui,
Felui-m'aș codrului,
Da codru-i cu frunza deasă
De jalea mea nici că-i pasă.

Codrul are frunză verde
Și de jalea mea nu crede,
Felui-m'ași la vecini,
Ce mi-s buni, că mi-s străini!
Ce mi-i drag în lume, frate,
Tot îi dus, tot îi departe.

grămezile în așa fel, ca de la una până la alta să formeze un nor de fum, fum care împedecă cu desăvîrșire bruma de a mai cădea peste pomi. Aprinderea paielor nu este trebuincioasă când bate vîntul, sau când este cerul norat, căci atunci nu cade bruma. Trebuie să observăm totdeauna când aprindem paietele, să nu se stingă tocmai la aurora zilei, căci atunci cade mai multă brumă.

Cu modul acesta, cu puțină muncă și fără nici o cheltueală, scăpăm dacă nu pe toți, dar' o bună parte din pomi, care ne asigură un venit destul de însemnat.

În multe părți ale țării, sătenii obicinuesc a strînge în grămezi mari toate gunoaiile din curte și rămășițele de nutreț din iesle și le dau foc la 9 Martie (40 sf. Mucenici) în credința deșartă, că, vin morții și se încălzesc; dacă nu le ard în felul acesta, apoi ca să scape de ele, le tîrăsc în văi — adică își varsă pătulul cu porumb în apă spre al duce la vale — pe când s'ar putea aduce atâtea îmbunătățiri cu aceste gunoaii, nu numai în scopul sus arătat, dar și ca îngrășământ.

Grămezile de paie, ce au rămas nearse, atunci când nu am avut teamă de brumă, se câștigă cu mult folos, pregătite cu tot gunoiul dela vite pentru îngrășarea ogoarelor.

Cenușa rămasă în urma grămezilor de paie arse, cuprinde multe săruri hrănitoare, și ea pusă la rădăcina (basa) pomului pe lângă că-l va împuternici, fiind un bun îngrășământ, îl va păzi de diferite insecte, furnici, omizi etc., să nu se sue îl el, spre a-i strica frunza și fructele.

„Albina“

Gh. Manolescu

ECONOMIE

Cultivarea viței de viie.

(Urmare și fine).

Oare nu e acesta destul de mare venit? Și acesta e la deal, unde nu se produce așa cu belșug ca la șes, unde producția de multe-ori e cu 50—100% mai mare.

Treziți-vă fraților români și nu lăsați ca pământul de sub picioarele voastre să-l ocupe alții, pe cari nu-i doare de lipsele și de durerile voastre!

La plantarea viiei să se pună mare grijă pe regulatul pământului, ca să fie afund făcut și curățit de rădăcini, pentru că cu cât va fi mai afund săpat, cu atât mai puternice vor fi rădăcinile viței și așa rodul seu, producția ei încă va fi mare.

Tot asemenea să nu lăcomim, să o plantăm prea des crezînd, că dacă vor fi butuci sau buciuri mulți vom avea roade multe, pentru că fiind prea deasă nu va avea atîta putere, ca să se nutrească. Mai potrivit e că depărtarea să fie de 110—120 ctm. acolo, unde viile să lucreze numai cu oameni, ear' unde viile sunt extinse (mari) și să folosesc la săpat pluguri trase de cai, e bine, ca depărtarea între butuci să fie de 120—130 cm. Când sădim altoiile, să nu le punem nemijlocit lângă par, ci barem cu 8—10 cm. mai departe, pentru că mișcându-se parul sau aracul dela loc, poate să strice rădăcinile și să împedecă dezvoltarea butucului, ceea ce ar face ca rodirea să

întîrzie, ori dacă buciurul e mai bătrîn să-l nimicească.

Cei cari nu sunt siguri de lucrarea viiei altoite apoi trebuie să fie cu mare grijă, de-ocamdată — mai mulți laolaltă dacă au viie puțină — decă au multă, atunci și unul singur să câștige om pricepător, barem atîta timp pînă să se deprinde bine, căci neștiindu-o lucra cum se cuvine, ușor se poate întempla, ca viia pusă cu atîta cheltueală să se nimicească.

Lucrurile mai gingașe cum sunt: tunsul, plivirea la legarea a doua și curățirea rădăcinilor nu le știe fie-cine ci mai nainte trebuie învățate.

Românul însă e destul de isteț și de deștept, că dacă vede un lucru să-l învețe repede, de aceea să nu tînguiească (să se dea înapoi) nimeni că e grea cultivare viței de viie. Dacă putem lucra în viile străinilor de ce nu mai bine într'ale noastre? Căci bine să fie înțeles, dacă nu sădim noi viie pe locul unde au mai fost și mai ales dacă locul acela a fost vestit de vin bun, apoi vine străinul și ni-l cuprinde, după ce — când e târziu — și noi știm lucra, dar' nu la noi, ci la străin făcîndu-i avere din truda și cu sîrăcia noastră.

Proprietarii mari — să numim numai pe conții Zselénszky, Károlyi și Wenckheim, — cari mai nainte aveau la deal numai vii de plăcere, astăzi pe extinsele lor moșii (puste) au sute de jughere vii de roadă, care le aduce sute de mii de coroane — cu mult mai mult decăt bucatele, — de ce să nu facem și noi — ești mici — sîrăcimea, că noi singuri ne-o lucrăm?!

Unde mai lăsăm din socoteală diferitele consorțuri din oameni avuți cari laolaltă au sute și mii de jughere — cum e abunătoare consorțiul în fruntea căreia sta ca președinte fostul ministru de comerț: Darányi Ignác. Acest consorțiu sau mai bine zis de pe viile lor ce sunt aproape de Gyöngyös (comitatul Heves) transportă în Germania mii de măgi de struguri și zeci de mii Hectolitri vin.

Ei bine de ce să nu facem și noi dacă ne dă mâna?

Se mai adăugăm și aceia că rodul viiei nu poate fi într'o formă peste toată țara, pînă când lipsa de vin sau consumul cum se mai zice, totdeauna e asemenea, va să zică de vin și struguri este lipsă totdeauna.

Ear' ca interes național pentru român ar fi că avînd vin nu va fi silit să consume rachiul cel puturos din birt, care numai bine nu-i face, ci se va deprinde cu vinul care-i dă sănătate și îi aduce și venit, numai dacă știe să se cumpenească.

Ce bine ar fi, când toți Români ar fi harnici!

Măderat, Februarie 1904.

Petru Vancu,
învîțător.

Dela reuniunea agricolă.

— Mulțumită publică. —

Venerabila doamnă *Ioana Moldovan n. Boiu*, soție de protopresbiter în Sighișoara, a ținut să costumeze pe speșele sale marea păpușă, sistem francez, care i-s'a fost trimis la dorința proprie. Păpușa reprezintă o mîndră nevastă în frumosul și interesantul port

de acum 50 de ani, usitat în Sighișoara.

Pentru acest dar generos și costisitor, scrisul birou, în numele Reuniunii agricole exprimă venerabilei d-ne *Ioana Moldovan n. Boiu* călduroasă mulțumită.

Cu aceasta ocazie observăm, că la cele 12 păpuși, cari la expoziția noastră din 1902 au fost cucerit admirația unanimă, s'au adus de atunci încoaci alte 4 exemplare, costume și ele în cinste. De present reuniunea are deci 16 păpușe costumate, parte reprezentînd portul original țărănesc din tot atâtea ținuturi ardelen.

Sperăm, că se vor afla cu timpul, cine să iee asupra-le sarcina de a costuma, fie și numai 2—3 păpușe în portul bogat și pitoresc din Bănat și Ungaria propriu zisă, de unde nu posedem nici un exemplar. Doritoarele să binevoiască a se adresa mai întăiu la scrisul birou pentru a li-se trimită de aci păpușile de costumate.

Sibiu, 10 Martie n. 1904.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“.

D. Comșa,
president.V. Tordășianu,
secretar.

LUCRURI FOLOSITOARE

Afumarea lampelor cu petrol să poate evita, că muiești feștila înainte de folosire în oțet tare. După uscarea feștili o tragem în lampă și prin acest lucru simplu ori și ce afumare sau evaporare neplăcută să evită.

Nu-i bine nici folositor a tăia zilnic feștila lampei cu foarfecile — după-cum în deobște să face — fără este mai practic a-se șterge cu o sdrăanță moale coroana feștili arsă și numai firele ce sunt mai lungi să se piște cu foarfecile. Prin aceasta feștila ține mai mult și lampa luminează mai bine și mai intensiv.

Cum să păstrăm mult laptele. Se pune laptele într'o sticlă groasă neagră, bine astupată cu dop și legat cu sfoară de gâtul buteliei. După aceea se pune sticla cu lapte un șfert de oră într'un vas cu apă foarte ferbinte, astfel ca sticla să între pînă la gât în apă. Când veți destupa sticla după mai multe luni, veți găsi că laptele este tot așa de bun ca și în prima zi. Sticlele scoase din apă să fie ținute la un loc răcoros.

NOUȚĂȚI

Fructe constituționale bisericesti. Comuna bisericească gr.-or. din Homorod, tractul Orăștiei, a luat parte pe lângă un învățător necaulificat de a lui azi bute veche glagorie, ear' introducerea celui denumit de consistor a trebuit să se facă din partea protopopului cu asistență politică — gendarmerească, adică era să se facă, dacă protopopului nu 'iar fi căzut milă de cei renitenți. Aceasta s'a întemplat în anul trecut.

În săptămîna patimilor abia trecută consistorul din Sibiu a ordonat ca preot în mod provisor pe Traian Matora, fost preot în Ghersig, pentru comuna bisericească Ocoluș-mic, tractul Hașegului. La depeșă acestuia adresată protopopului tractual, din cauze binecuvîtate, introducerea nu s'a putut face momentan, denumitul însă s'a dus singur spunînd credincioșilor scopul venirii sale. A fost primit de o ceată a comunei, însă abia avu câteva momente privilegiu de a grăi cu fiitorii săi fii sufletești și să înfățișeze un alt credincios, chemându-l să cetească la femeia lui bolnavă. De-odată se prezentă trei înarmați cu securi și amenințându-l cu moartea pe noul preot, îl provocară să părăsească neamănat satul lor. Aceasta era o clică care avea de candidat pe un băețandru ce în patru ani cercetă o clasă, fără de a o putea absolve.

Firește era născut în acel sat și avea rudenii chiar din neamul odiosului preot

Toma Popovici, care a murit în anul trecut și a testat averea tutorei sale, cu care mai îndelungat a trăit în nelegiuire. Aceștia sunt de părere, ca numai nemernicul lor rudenie să le fie popă, care sigur li va urma pe ei în crișma lui Itzig, după cum făcea și popa Toma odinioară.

E timpul suprem a se pune capet astorfel de violențe!

Cugirul și-a avut jerta sa de săptămîna mare. Opt lucrători de pădure plecară a-și împlini rostul în brasa pădurilor erariale. Înainte de plecare primiră ordin strict — ca totdeauna — dela forestrierul suprem, să fie cu luare aminte asupra celor ce vinează fără permisiune în pădurile erariale, pe cari le ține în arîndă un Grof Teleki.

Înaintînd pe plaiuri și codruri, de-odată observară trei țărani vînători, căroră le strigară să se predeie, de-oare-ce a vîna este oprit. Iosif Belea, unul din cei opt Cugereni se apropie de vînătorii prevaricanți, atunci unul din ei îi strigă: nu te apropia, că te pușc! Bietul Belea, fiind cam surd, nu a înțeles amenințarea și admoniarea ortacilor sei încă n'a auzit-o.

O detunătură — și Iosif Belea cade la pămînt, lovit în coaste de glonțul destinat atării sălbătăcini. — Nefericitul muncitor a fost adus de ortacii sei în comună și mai avu atîta timp să facă dispozițiunile din urmă pentru soția sa și un prunc, ce a rămas după el.

Făptuitorul și ortacii lui sunt deținuți, ear' după abducția judecătorească, a urmat înmormîntarea. Întru adevăr triste Paști pentru cei rămași și pentru făptuitorii, cari cu atîta ușurință să folosesc de arme!

Distracția savantului vînător Grof Teleki este prea sprăncenată. Am auzit multe întemplări ce s'au perondat în raionul de vînătoare al acestui om al sportului.

Lună triplă. Locuitorii comunei Assakurt, comitatul Nyitra, au avut o privilegie frumoasă dar' și înspăimîntătoare în Vinerea mare seara țerziu. În jurul lunii s'a format o curte luminoasă și în dreapta și în stînga s'a ivit câte o lună. Aceasta privilegie a ținut 15 minute. Poporul prevestește un războiu mare acestei vedenii.

La fondurile „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“ s'au făcut următoarele daruri: la fondul de 20 bani, înființat în scopul cumpărării unei case cu hală de vînzare a dăruit parochul George Maier din Toplița, pentru sine, soția sa Cornelia n. Tămaș și copiii lor Ionel, Nicu și Dorina, în total 2 cor.; administratorul tractului M.-Oșorheiu Ștefan Rusu, dăruiește pentru sine, soția sa Rosalia n. Hodoș și pentru copiii lor Valeria, Titu, Silviu și Nerva pentru fiecare câte 20 bani; Victor Tordășianu 10 bani; par. N. Aron din Lăslăul-rom. pentru sine și soția sa Laura, în total 1 cor.; tot d-sa dăruiește fondului Dr. D. P. Barcianu, menit a da ajutoare sodalilor lipsiți de lucru, anume în memoria fostului său conșolaru Dr. D. P. Barcianu, 1 cor., ear' fondului văduvelor și orfanilor meseriașilor 1 coroană. La acest fond a dăruit părintele Ștefan Rusu, adm. protop. în M.-Oșorheiu, în memoria mult regretatei învățătoare Elisa Boia 2 cor. Măestrul franzelar Petru Moga, dăruiește în scopul demolării casei parter și edificării salelor pentru masa învățăceilor 10 cor. La fondul de 20 bani au mai dăruit părintele Ioan Pașca, paroch în Geaca (tractul Cluj), pentru sine, pentru soția sa Letiția n. Condor și pentru copiii lor: Vasile, Eugenia, Veturia, Octavian, Silvia, Cornelia, în total cor. 1.60, ear' în memoria mult regretatei lor fice respective surori Amalia, dăruiesc fondului văduvelor și orfanilor meseriașilor suma de cor. 1.40.

Cîntece. A apărut: *Un drăgălaș volum de poezii lirice, de profesorul Emil Sabo, (Emilian). Prețul 10000 + 10 fil, porto Se poate procura dela Autor și dela Tipografia Semin. Blaj—Balázsfalva.*

„THE STANDARD“

fondată în anul 1825.

Efectuește

Asigurări de viață pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incasso anual Coroane: 32,000.000— Dividende solvite Cor.: 170,000.000—
Avere proprie: > 260,000.000— Despăgubiri de viață > 520,000.000—

Agentura generală pentru Transilvania: Cluj, Strada Ferencz József Nr. 17.

Filială pentru Ungaria:

Budapesta, Strada Kossuth-Lajos Nr. 4 în palatul Standard (Casa proprie).

12—50 Centrala generală: **Edimburg** (Anglia).

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

in Orăștie Szászváros.

Opuri
Bilete de log.
Broșuri
Circulare
Bil. de vizită
Invitări
Bilanțuri
Acții
Cap. de epist.
Placate
Ord. de dans
Adrese
Compturi
Note
Preț Curent.
Anunțuri
Registre
Imprimare
Couverte
Bilete de cun.
Etc. etc. etc.

Există deja de 15 ani și este pro-
văzută cu tot felul de material
necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografic

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce co-
mande repede și cu prețuri mode-
rate, se îngrijește totodată ca toate
acelea să fie estetic lucrate și
fără erori.

Până de prezent se bucură de spriginul celor mai îndepărtate orașe. Dovadă aceasta despre promptitudinea și acuratețea cu care efectuește ori-ce lucrare.

Ca prima tipografie românească în acest mare comitat, se roagă de binevoitorul sprigin al celorlalte institute rom., precum și al privaților.

„DACIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE.

P. I.

Avem onoare a vă recomanda apa noastră minerală apre-
țiată și calificată de cel mai chemat organ al țerii noastre.

ANALISA CHEMICĂ

A APEI ACRE „ISVORUL-DACIA“ DIN ȘOIMUȘUL-MURÊȘULUI, LÂNGĂ DEVA.

	in 1000 grame apă
Calcium hydrocarbonat	1.0542
Magnesium hydrocarbonat	0.3497
Calcium sulfat	0.2316
Natrium hydrocarbonat	0.1705
Ferum hydrocarbonat	0.0390
Kalium chlorid	0.0520
Mangan hydrocarbonat	0.0154
Kalium hydrocarbonat	0.0094
Lithium hydrocarbonat	0.0019
Silicium dioxid	0.0096
Suma substanțelor solide	1.9333 grame apă
Acid carbonic liber	2.3953
Volumul acidului carbonic liber	1214.6 c. c.

Precum dovedește analiza, „Isvorul-Dacia“ din Șoimușul-Murêșan (apă acră de Pauliș) e a se număra în grupa acelor ape acre pământoase, cari conțin fer. După caracterul seu chemic, format din cantitatea și proporția părților sale constitutive, isvorul acesta face parte din *grupa apelor mai renumite*. Are un prea plăcut gust și fiindcă conține deosebit mult acid carbonic — în privința căruia „Isvorul-Dacia“ ocupă un loc între apele acre mai de frunte — prin limpezimea sa e o excelentă apă de beut. Pentru locuitorii părților lipsite de darul unei ape sănătoase: apa „Isvorului-Dacia“ e de neprețuit. Din compoziția potrivită a apei se poate deduce, că și pentru praxa medicală „Isvorul-Dacia“ va fi un factor important.

Conform actului alăturat, apa trimisă spre analizare s'a scos și sigilat în fața antistiei comunale.

Budapesta, la 3 Martie 1903.

Dr. Hankó Vilmos m. p.,

(L. S.)

profesor de chimie la școala reală superioară de stat a cercului II-lea din B.-Pesta, membru al academiei maghiare de științe.

Institutul nostru a îngrijit, ca aceasta apă distinsă și răcoritoare, care beută curată, cu vin ori sirup este tot asemenea de excelentă să fie pusă la dispoziția onoratului public și anume cu un preț foarte ieftin:

- a) 1 ladă cu 25 sticle de 1 ltr. franco gara Deva Cor. 6.25
b) 1 „ „ 50 „ „ 1 „ „ „ „ „ 14.50
c) 1 ladă cu 25 sticle de 1/2 ltr. franco gara Deva Cor. 5.50
d) 1 „ „ 50 „ „ 1/2 „ „ „ „ „ 13.—

la retrimiteră ambalajului (ladă, sticlă și tioc franco gara Deva) se restituie

ad: a) . . . . . Cor. 4.50 || ad: c) . . . . . Cor. 4.—
b) . . . . . „ 11.— || d) . . . . . „ 10.—

Comandele, plățile și reclamele se fac la adresa jos scrisă.

Ca întreprindere folositoare, apelăm la binevoitorul D-voastră sprigin, rugându-vă a ne onora cu comande cât de multe.

Deva, Martie 1904.

„Dacia“

întreprindere de apă minerală în Deva.

Insertiunile și reclamele sunt sufletul comerțului!

Insertiuni și reclame cu prețuri moderate se primesc la administrația foii „Activitatea“.

Nou! Lampă electrică de busunar

cu mecanism american indispensabilă pentru ori-ce economie casnică. Să poate purta și în busunar, e durabilă, comodă și corăspunzătoare.

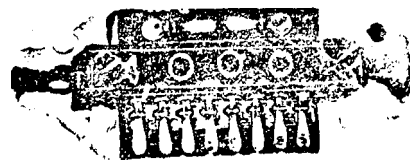
La fiecare e de lipsă pentru luminarea chitiilor, treptelor, ambtelor și localităților laterale.

Pentru oficeri la exerciții, pădurarilor și vânătorilor pentru serviciu de noapte e tare acomodată; pentru turiști sunt indispensabile, pentru medici și moașe cu ocaziunea vizitelor de noapte. În fabrice, mori, pivnițe și deposite unde se păstrează materii explosive, sunt de mare însemnătate, pentru călători ce sosesc noaptea sunt neprețuite. Pentru economie este o bucurie. Nu sunt în urma ei picături de lumină pe padiment și covoare. Pe proprietari și economi îi păzește de atacuri și foc; cu aceasta te poți sui și noaptea în pod unde se păstrează nutrețul. — E sigură contra focului. Se poate folosi de mai multe mii de ori și dacă cu timpul arde stratul, pentru 1 coroană 20 fileri subministrăm altul nou. **Prețul 4 coroane.**

Cu reflector și linte măritoare executată foarte fin 5 cor. — **Strat de rezervă 1 cor. 20 fl.**

(227) Se trimite cu rambursă de 13—52
Stabilimentul Central alui **IOSIF AUFFENBERG**
BUDAPEST, Strada Profeta 5.

Mnucat instrument musical!

Pe „Flötophon“ poate cânta ori cine melodii, marșuri și dansuri, fără a cunoaște notele. Societăților, turiștilor, e foarte recomandabil de petrecere. Tonul lui e fermecător.

Acest minucat instrument musical

are 10 clape, 20 tonuri, 2 clape de bas și pentru 3 cor. se capătă în formă elegantă. 3 bucăți costă 8 cor. „Flöthon“ mai puternic, cu ton fermecător, costă 5 și 6 coroane.

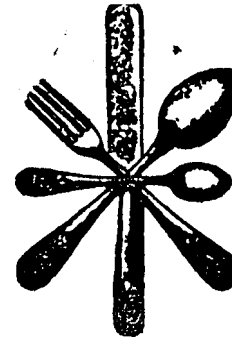
Cu rambursă trimite

Centr. lui **Auffenberg József**

Budapest, VI, Profeta-u. 5.

Cumpărare ocazională!

32 bucăți numai 6 fl.

În urma prea marelui deposit al unei fabrici de obiecte de metal, sunt îndreptățit să vînd marfa acesteia în prețul cu care se face. Spedez dară, până când depositul sustă, contra ramburs:

6 bucăți linguri de supă din cel mai fin argint de gloria, 6 furcuțe (furcuța într'o bucată) din cel mai fin argint de gloria, 6 cuțite din cel mai fin argint de gloria, 12 lingurițe de cafea din cel mai fin argint de gloria; 1 sitiță de străcurat

lăptele și 1 sitiță de străcurat supă. — 32 bucăți cari costă numai 6 fl., toate noue și bune și frumos poleite. Acestea mai de mult au costat 25 fl.

Argintul de gloria este un metal cu totul alb, care se înlocuiește cu cel mai scump argint, și ca unul fiecare să fie convins despre adevăr, mă oblig a remite banii numai de cât dacă marfa nu ar conveni. — Garnitura e cel mai potrivit dar de cununie, și nu trebuie să lipsească din nici o casă.

Singur expeditor este: **Iosif Auffenberg's Centrale**

(226) 13—52 Budapesta VI., Strada Profeta nr. 5.

Comandele se trimite spedând banii înainte sau contra ramburs.